মৃণালিনী রয় রত্ন প্রভা মণ্ডল এবং অন্যমানে

বনাম

পশ্চিম বঙ্গ রাজ্য এবং অন্যমানে

নভেম্বর 21,1996

[কে. রামাস্বামী এবং জি.টি. নানাবতী, ন্যায়মূর্ত্তিদ্বয়]

জমি অধিগ্রহণ অধিনিয়ম 1894:

ধারাগুড়িক 3(a), 4(1), 6(3) — "জমি" — পোখরীরে মত্স্যচাষ — বিস্থাপিত মত্স্যজীবীঙ্ক পুনর্বাস পাইঁ অধিগ্রহণ — ধারা 4(1) অধীনরে মত্স্যচাষর পুনরুদ্ধার পাইঁ প্রকাশিত অধিসূচনা — দর্শাযাইছি, পোখরী মত্স্যচাষ হেউছি জমি এবং অধিগ্রহণ সার্বজনীন উদ্দেশ্য পাইঁ থিলা — অভিব্যক্তি 'জমি' যাহা পৃথিবী সহিত সংলগ্ন জিনিষরু উত্পন্ন লাভ অন্তর্ভুক্ত কিম্বা স্থায়ী ভাবরে পৃথিবী সহিত সংলগ্ন যেকৌণসি জিনিষ সহিত হোইছি — পোখরী মত্স্যচাষ ভূমিরু উত্পন্ন হেবাকু থিবা এক লাভ হেব — পুনরুদ্ধার পোখরী মত্স্যচাষরে জীবিকা নির্বাহ করিবা পাইঁ বিস্থাপিত মত্স্যজীবীঙ্ক পুনর্বাস পাইঁ অধিগ্রহণ, সার্বজনীন উদ্দেশ্য সহিত অসঙ্গত নুহেঁ যাহা ধারা 6(3) অধীনরে নির্ণায়ক অটে ।

পশ্চিমবঙ্গ রাজ্য এবং অন্যমানে বনাম উপনগরীয় কৃষি দুগ্ধ এবং মত্স্যচাষ প্রাইভেট্ লিমিটেড্ এবং অন্যজণে, **[1993] Supp. 4 SCC 674, অপ্রাসঙ্গিক দর্শাযাইছি ।**

পশ্চিমবঙ্গ রাজ্য বনাম ঈশ্বরর শেবেট্স শ্রী শারদীয় ঠাকুরাণী এবং অন্যমানে, **AIR (1971) SC 2097 at 2098 অনুচ্ছেদ 3রে উদ্ধৃত হোইছি ।**

পশুপতি রয় বনাম পশ্চিমবঙ্গ রাজ্য এবং অন্যমানে, **AIR (1974) কলিকতা 99, এহাকু অস্বীকার করিথিলে ।**

দেওয়ানী অপিল অধিকারিতা : দেওয়ানী অপিল সংখ্যাগুড়িক 2486-90/1981 ।

ମୃଣାଳିନୀ ରୟ ରତ୍ନ ପ୍ରଭା ମଣ୍ଡଳ ବନାମ ରାଜ୍ୟ

କଲିକତା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଓ.ଓ. ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ 1021-25/1973ରେ 27.5.75 ତାରିଖରେ ପାରିତ ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଡଃ. ଶଙ୍କର ଘୋଷ ଏବଂ ପି.କେ. ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ।

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ତାପସ ରାୟ ଏବଂ ରଥିନ ଦାସ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିମ୍ନଲିଖିତ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା :

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଏହି ଅପିଲଗୁଡ଼ିକ କଲିକତା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର 27 ମେ 1975 ରେ ଏଫ୍.ଏମ୍.ଏ. ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ 1021-25/73 ରେ ଖଣ୍ଡପୀଠ ରାୟରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

ଏହି ସବୁ ମାମଲାରେ ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଏହା କହିବା ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ଯେ, ଭୂମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମ, 1894 (ସଂକ୍ଷେପରେ, 'ଅଧିନିୟମ')ର ଧାରା 4(1) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନା 14 ମେ, 1956ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ଅଧିସୂଚନାରେ ଉଲ୍ଲେଖିତ ଭୂକର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜମି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଭୂମିରେ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ପାଇଁ, ଯାହାର ପରିମାଣ ପ୍ରାୟ 8760.53 ଏକର ଥିଲା । ଧାରା 6 ଅଧୀନରେ ଘୋଷଣା 5 ଜାନୁଆରୀ, 1971 ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା ଯେ, ଦକ୍ଷିଣ ଲବଣ ହ୍ରଦ ଅଞ୍ଚଳର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ପାଇଁ ଜମି ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନ କେବଳ 1495.93 ଏକର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚିନ୍ତିତ ଅଛୁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଡକ୍ଟର ଏସ୍. ଘୋଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ପୁନରାବୃତ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଧାରା 3 (a) ଅନୁଯାୟୀ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇଥିବା "ଜମି" ରେ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନୁହେଁ; ଯାହା ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ 1981 ଦ୍ୱାରା ସ୍ପଷ୍ଟ କରାଯାଇଛି, ଯାହା "ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ" କୁ 'ଜମି' ଶବ୍ଦର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଆଣିଛି । ଏହା ସୂଚିତ କରିବ ଯେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ ବୁଝିଛନ୍ତି ଯେ ଏହି ଅଧିନିୟମ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ ଅଧିକାର ଅଧିଗ୍ରହଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନୁହେଁ ଏବଂ ତେଣୁ, ଅଧିଗ୍ରହଣ ଆଇନ ର ପ୍ରାଧିକାର ବିନା ଥିଲା । ଏହାର ସମର୍ଥନରେ ଡକ୍ଟର ଘୋଷ, *ପଶୁପତି ରାୟ ବନାମ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ*, AIR (1974) କଲିକତା 99 ଏବଂ *ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଉପନଗରୀୟ କୃଷି ଦୁଗ୍ଧ ଏବଂ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଲିମିଟେଡ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ,* [1993] Supp. 4 SCC 674 ଅନୁଚ୍ଛେଦ 6,13,14 ଏବଂ 16 ଏବଂ *ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ଈଶ୍ୱର ଶ୍ରୀ ଶାରଦୀୟ ଠାକୁରାଣୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ,* AIR (1971) SC E 2097 at 2098 ରେ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 3ରେ କୋଲକାତା ଉଚ୍ଚ

ନ୍ୟାୟାଳୟର ଖଣ୍ଡପୀଠର ରାୟ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଥିଲେ । ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କ ଯୁକ୍ତିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ଆମେ କଷ୍ଟକର ମନେ କରୁ । 'ଭୂମି' ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିରେ ଭୂମିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଲାଭ ଏବଂ ପୃଥିବୀ ସହିତ ସଂଲଗ୍ନ ଜିନିଷ କିମ୍ବା ପୃଥିବୀ ସହିତ ସଂଲଗ୍ନ ଜିନିଷ ସହିତ ସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ସଂଲଗ୍ନ ଜିନିଷ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅଟେ । ପୋଖରୀ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ ପୋଖରୀରୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ତିଷ୍ଠି ପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଜମି ବିନା ଏକ ପୋଖରୀ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ, 'ଜମି' ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିଟି ସେହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବୁଝିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେତେବେଳେ ପୋଖରୀ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷକୁ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ପୋଖରୀ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ ଭୂମିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବାକୁ ଥିବା ଏକ ଲାଭ ହେବ । ଏହାଦ୍ୱାରା 'ଜମି' ଶବ୍ଦଟି ପ୍ରଲମ୍ବିତ ସଂଜ୍ଞା ଦ୍ୱାରା ବୁଝାଯିବା ଉଚିତ ଯେହେତୁ ଏହା ସୀମାକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରେ ଯେ, ପୋଖରୀ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ, ଭୂମିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ଏକ ଲାଭ ଅଟେ ।

ଏହା ପରେ ଯୁକ୍ତି କରାଯାଏ ଯେ ଅଧିଗ୍ରହଣ ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ନୁହେଁ ଏବଂ ତେଣୁ, ଅଧିସୂଚନା ଆଇନରେ ମନ୍ଦ ଅଟେ । ଯୁକ୍ତିରେ ଆମେ କୌଣସି ଦୃଢତା ପାଉନାହୁଁ । ଏହା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି ଯେ, ଧାରା 6 ଅନୁଯାୟୀ ହୋଇଥିବା ଘୋଷଣାନାମାରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଏହି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଲବଣ ହ୍ରଦ ଅଞ୍ଚଳର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ପାଇଁ କରାଯାଇଥିଲା । ଅଧିନିୟମ ଧାରା 6 ର ଉପଧାରା (3) ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ଚୂଡ଼ାନ୍ତତା ପ୍ରଦାନ କରେ ।

ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ମତ୍ସ୍ୟ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ଏକ ସ୍ମାରକ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ପାଲଟା ସତ୍ୟପାଠରେ ଏହା ଦୋହରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମିକୁ କିଛି ବିସ୍ଥାପିତ ମତ୍ସ୍ୟଜୀବୀମାନଙ୍କ ପୁନର୍ବାସ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେବ ଯାହା ପୁନରୁଦ୍ଧାର ପୋଖରୀ ମତ୍ସ୍ୟପାଳନରେ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବ । ଉପରୋକ୍ତ ବୟାନ ଧାରା 6 (3) ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ହୋଇଥିବା ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ଅସଙ୍ଗତ ନୁହେଁ । ଯେପରି ଦେଖାଯାଏ, ସର୍ବସାଧାରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପୋଖରୀ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷକୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବା ସମୟରେ, ଅନ୍ୟ ହ୍ରଦରେ ବିସ୍ଥାପିତ ମତ୍ସ୍ୟଜୀବୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକଙ୍କୁ ଜୀବିକା ଅର୍ଜନ କରିବା ପାଇଁ ମାଛ ଧରିବା ପାଇଁ ସକ୍ଷମ କରି ହ୍ରଦରେ ପୁନର୍ବାସ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଏ । ତେଣୁ ଏହା ଧାରା 6 ର ଉପଧାରା (3) ର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଦ୍ୱାରା ସଂଲଗ୍ନ ହୋଇଥିବା ଘୋଷଣା ସହିତ ଅସଙ୍ଗତ ହେବ ନାହିଁ ଯାହା ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 114 (h) ସହିତ ମଧ୍ୟ ସୁସଂଗତ ଅଟେ । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ 1981ର ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ପୂର୍ବରୁ

ପୋଖରୀ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷକୁ ଜମିର ସଂଜ୍ଞା ମଧ୍ୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅଣାଯାଇ ନଥିଲା । 1981 ରେ, ସେହି ତରଫରୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଉପରେ ଆଉ କୌଣସି ମକଦ୍ଦମା ଏଡ଼ାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ବିଧାନସଭା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ପୋଖରୀ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ କିମ୍ବା ମତ୍ସ୍ୟଚାଷକୁ ଜମିର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଆଣିଥିଲା । ଏହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ, ଏହା ଭୂମିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଲାଭର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଆଣିବା ପାଇଁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେବ ନାହିଁ । ଡକ୍ଟର ଘୋଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥିବା କଲିକତା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଖଣ୍ଡପୀଠ ରାୟ, ଆଇନକୁ ସଠିକ ଭାବରେ ବିନ୍ୟାସ କରିନାହିଁ । *ଉପନଗରୀୟ କୃଷି ଦୁଗ୍ଧ ଏବଂ ଶାରଦୀୟ ଠାକୁରାଣୀ ମାମଲାରେ (ପୂର୍ବୋକ୍ତ)*, ସେହି ପ୍ରଶ୍ନ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଉଠି ନଥିଲା । ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଭୂସଂପତ୍ତି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଏହା ଏକ ମାମଲା ଥିଲା । "ଜମି" ର ସଂଜ୍ଞାରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ଯେ, ପୋଖରୀ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷକୁ "ଭୂସଂପତ୍ତି" ର ସଂଜ୍ଞା ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି, କିନ୍ତୁ ତଥାପି ସେଥିରେ ସଂଲଗ୍ନ ଅଧିକାରକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ମଧ୍ୟସ୍ଥିଙ୍କୁ ଏହାର ଧାରଣ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବାଛିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିଆଯାଇଛି । ତେଣୁ, ମଧ୍ୟସ୍ଥି, ଯଦି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଭୂସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଉଚ୍ଛେଦ କରିବା ଅଧିସୂଚନା ପରେ ସେ ଏହି ବାଛିବାର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲେ, ତେବେ ପୋଖରୀ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷକୁ ନ୍ୟସ୍ତଠାରୁ ବାଦ ଦିଆଯିବ । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ସେହି ନୀତିର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଗ ନାହିଁ । ତଦନୁସାରେ, ଆମେ ବିଚାର କରୁ ଯେ ପୋଖରୀ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ ହେଉଛି ଜମି ଏବଂ ଅଧିଗ୍ରହଣ ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଥିଲା । ଖଣ୍ଡପୀଠ ରାୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା ପାଇଁ ଆମେ କୌଣସି ବେଆଇନତା ପାଇନାହୁଁ ।

ଅପିଲଗୁଡ଼ିକ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଖାରଜ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ, ପରିସ୍ଥିତିରେ, ବିନା ଖର୍ଚ୍ଚରେ ।

ଆର୍.ପି. ଅପିଲଗୁଡ଼ିକ ଖାରଜ ହୋଇଛି ।

<u>ଅସ୍ୱୀକରଣ</u>

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ।"

<u>ଅନୁବାଦକ</u>

କଲ୍ୟାଣକର ସାହୁ

ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ